

Godø, H. T. & Halså, A. (2025). En NOU om barnevernsinstitusjoner i «det godes tjeneste»?
Utforsking av barnets «stemme» i NOU 2023: 24. I H. Nordby & B. Øvreid (Red.), *Makt
i velferdstekster* (s. 169–190). Fagbokforlaget. DOI: <https://doi.org/10.55669/oa670906>

6

En NOU om barnevernsinstitusjoner i «det godes tjeneste»?

Utforsking av barnets «stemme» i NOU 2023: 24

Helene Toverud Godø og Astrid Halså

Sammendrag: Kapitlet analyserer barns medvirkning i NOU 2023: 24 *Med barnet hele veien. Barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit*, inspirert av en kritisk diskursanalytisk tilnærming. Vi utforsker særlig hvordan de unges erfaringer kommer til uttrykk i teksten, og hvordan vektleggingen av unges medvirkning får innflytelse på utredningens fremstilling av problemforståelser og argumentasjon for forslag til tiltak. Vi undersøker også om noen ideologiske interesser og faglige spenninger blir særlig fremtredende. Rapporten synliggjør spesielt spenninger mellom forståelser av barnet som sårbart og samtidig ressurssterkt. Det argumenteres også for at ansatte i sektorene som har ansvar for barna, må strekke seg lengre enn sitt mandat for å kunne imøtekomme barns sammensatte og sektorovergrepene behov. Argumentasjonen for forslag til tiltak er flettet inn i emosjonelt ladete beskrivelser, der også den offentlige sektoren tillegges følelser og behov som sammenfaller med barnas følelser og behov. Inkluderingen av et ungdomsutvalg, samt bruk av illustrasjoner i kombinasjon med beskrivelser av de unges erfaringer, bryter med den mer stringente og saklige formen som gjerne forbindes med offentlige utredninger. Dette tilfører en emosjonell dybde i rapporten. Samtidig spør vi om tilgangen til å lese NOU-en med et maktkritisk blikk potensielt svekkes, fordi det fort fremstår som om man er kritisk til de forståelsene og erfaringene som unge selv har gitt uttrykk for.

Nøkkelord: barnevern, kritisk diskursanalyse, barns medvirkning, barnesyn

Abstract: This paper analyzes NOU 2023: 24 (reforms in residential care) through a discourse analytical lens, focusing on representations of children in institutional child welfare. The report primarily frames children as vulnerable and in need of protection, yet also emphasizes their agency and strengths. The inclusion of a Youth Committee, and use of pictures and short narratives from young people in residential care adds emotional depth and highlights tensions regarding children's participation and influence. While the report promotes authenticity and relational quality in services, it risks depoliticizing structural challenges. The study raises critical questions about power, knowledge production, and the potential consequences of emotionally charged narratives in shaping welfare policy.

Keywords: child welfare, critical discourse analysis, participation, concepts of children

Innledning

NOU 2023: 24 Med barnet hele vegen – Barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit har som mandat å gi en samlet utredning om institusjonsbarnevernet, med tydelige forslag til endringer som skal sikre at barn som blir flyttet til institusjoner får bedre hjelp. Utredningens bakteppe er alvorlig; de siste årene har det blitt avdekket svært bekymringsfulle hendelser knyttet til barn som bor på barnevernsinstitusjoner (Barneombudet, 2020a, 2020b; NOU 2023: 24; Helsetilsynet, 2019a, 2019b, 2023; Kayed, 2015; Moland et al., 2022). Det er dokumentert at mange har store psykiske helseplager, opplever flere brå og ikke-planlagte flyttinger, og at hjelpen, inkludert den psykiske helsehjelpen, de får, ikke er god nok og i for liten grad fundert i et tydelig kunnskapsgrunnlag. For noen har opphold i barnevernsinstitusjoner endt med dødsfall, for andre med en betydelig forverring av situasjonen (Helsetilsynet, 2023).

NOU 2023: 24 har også fått oppmerksomhet for å være den første i sitt slag som er skrevet med utgangspunkt i to utvalg: ett utvalg som består av profesjonelle aktører og ett utvalg som består av ungdom med erfaring fra institusjonsbarnevernet eller «andre relevante tjenester» (NOU 2023: 24, s. 31). Målsettingen med et eget ungdomsutvalg var å sikre representativitet og gjennomgående medvirkning, og reflekterer slik de siste tiårenes politikktutforming innen blant annet helse- og sosialpolitikken, der det har vært en uttalt ambisjon å sikre brukeres rettigheter til innflytelse (Juritzen et al., 2012, s. 122).

Kapitlet til Grimsgaard beskriver detaljert endringer i barnevernsloven om barns rett til medvirkning (Grimsgaard kap. 8). Barns rett til medvirkning er også styrket gjennom både nasjonalt og internasjonalt lovverk (Larsgaard et al., 2020, Nordby kap. 7). Samtidig som barn og unges mulighet til å medvirke har vært løftet frem som en sentral rettighet, har også nødvendigheten av å anerkjenne og forstå barns livsverden og perspektiver blitt vektlagt, særlig innenfor det som omtales som barndomsstudier (jf. Abebe et al., 2021).

Barns rett til medvirkning kan imidlertid både forstås og gjennomføres på ulike måter og nivåer. Det kan handle om retten til å medvirke i sin egen barnevernssak og i beslutninger som angår eget liv, men det kan også handle om mer kollektive former for medvirkning der barn og unge involveres i utforming av tjenester (Larsgaard et al., 2020, s. 5–6). Dette kapitlet handler særlig om det siste. Vi utforsker hvordan barn og unge har fått medvirke i utformingen av NOU 2023: 24.

I kapitlet undersøker vi hvordan de unges erfaringer kommer til uttrykk i teksten, og hvordan vektleggingen av unges medvirkning eventuelt får innflytelse på utredningens fremstilling av problemforståelser og argumentasjon for forslag til tiltak. Vi ser også på om noen ideologiske interesser og faglige spenninger blir særlig fremtredende i teksten når vi retter blikket mot beskrivelser av barn og deres utfordringer (Engebretsen & Heggen, 2012). Slik er vi også opptatt av å utforske dimensjoner knyttet til makt og maktutøvelse.

Makt og maktutøvelse preger utredningen og dens tematiske anliggende på flere måter. Det handler om ulike profesjonelle aktørers makt over dem som trenger deres hjelp. I dette tilfellet vil det særlig si barnevernets makt, men også helsevesenets og kriminalsektorens makt. Det handler også om potensielle maktkamper mellom ulike profesjoner og sektorer med til dels overlappende ansvar og mandat overfor disse barna og deres familier. Sist, men ikke minst, handler det om barn og unges makt og mulighet til å påvirke sin egen situasjon når de trenger hjelp fra barnevernet og må bo i barnevernsinstitusjon.

Kritisk analyse av en velferdstekst

Velferdsstaten styres, reguleres og opprettholdes på mange måter av det som kan betegnes som *velferdstekster*. Slike tekster kan for eksempel regulere fordeling av goder, men også hvem som skal bidra til å påta seg byrdene for at goder skal oppnås. Velferdstekster kan også forstås som konstituerende, ved at de «skaper det de uttaler seg om» (Haldar et al., 2019, s. 145; 149).

Norges offentlige utredninger (NOU) er eksempler på velferdstekster. Noen av disse utredningene får stor betydning for politikktutformingene på det feltet de skrives innenfor. De kan dessuten speile rådende forståelser i samfunnet, samtidig som de kan ha innflytelse på hvilke forståelser av fenomener som blir rådende. Dermed ligger det også potensiell makt i å utrede (Christensen et al., 2020; Holst, 2019).

NOU 2023: 24 kan derfor få betydning for forståelser av institusjonsbarnevernet som fagfelt og fenomen, men også bidra til å forsterke og forme bestemte forståelser av de barna som trenger barnevernsinstitusjoner som tiltak.

Vår analytiske tilnærming til å utforske NOU 2023: 24 er inspirert av kritisk diskursanalyse, som har som mål å forene analyse av tekster med samfunnsvitenskapelige forståelser og analyser av strukturelle forhold som har uheldige konsekvenser for enkelte samfunnsgrupper (Skrede, 2017, s. 27–28). Målsettingen er dermed ikke primært å analysere tekstens språk, men å identifisere og utforske mulige sammenhenger mellom ulike diskurser og sosiale strukturer (Fairclough, 2015, s. 177, 178). Norman Fairclough, en sentral bidragsyter til denne tradisjonen, legger i likhet med Foucault til grunn at makt ofte ligger i det usagte og implisitte, og tolereres nettopp fordi den er skjult (Skrede, 2017, s. 28; se også kap. 7). Det blir derfor en ambisjon å forstå hvordan diskurser også kan tjene spesielle interesser og reflektere spesifikke posisjoner eller ståsteder (Skrede, 2017, s. 31). Diskurser forstår vi her som felles sett med ideer og mening som både reflekterer kognitive og normative fellesskap, og som uttrykkes gjennom språket – og dermed også ligger til grunn for handlinger (Bratberg, 2021, s. 40).

Siden NOU 2023: 24 bruker illustrasjoner gjennomgående, har vi inkludert noen av disse i analysen. Bilder og illustrasjoner kan få frem aspekter som ikke uttrykkes direkte gjennom ord, og kan utgjøre en vesentlig dimensjon i meningsdannelsen (Skrede, 2017, s. 93, s. 118). Ved å inkludere bruken av illustrasjoner i analysen får vi flere innganger til å oppdage ideologier, forståelser og holdninger, og også maktdimensjoner, som er mindre synlige i selve teksten (Machin, 2013, s. 348; Skrede, 2017, s. 93).

Vi har valgt å avgrense analysen til særlig å utforske det som omhandler barns stemme, men har ikke gått like grundig inn på alle temaer. Vi har for eksempel ikke inkludert tematikk knyttet til grensegangen mellom kriminalomsorgen og institusjonsbarnevernet, som vies mye plass i utredningen.

Et partssammensatt utvalg med felles normativt utgangspunkt

Det som i utredningen omtales som «utvalget» er satt sammen av aktører som besitter fagekspertise og forvaltningserfaring fra de viktigste sektorene og områdene det foreslås endringer innenfor. Lederen for utvalget er utdannet sosionom og jobber i dag som fagdirektør i Helsetilsynet. Videre består

utvalget av en tidligere fylkeslege, en tidligere rådmann som er jurist, en regionsdirektør fra Bufetat, en barnevernsleder, en samfunnsøkonom, en forsker med særlig kompetanse innen ungdomskriminalitet og marginalisering, en tidligere førstestatsadvokat, en visepolitimester og en psykologspesialist. Det er imidlertid ingen representanter for utdanningssektoren, og det er heller ingen barnevernsforskere i utvalget.

Det som i NOU-en omtales som «ungdomsutvalget» består av syv ungdommer som ble personlig oppnevnt av Barne- og familiedepartementet. Ungdomsutvalget har vært rådgivende for utvalget gjennom hele perioden, og de har også spilt inn egne forslag til utvalget. De har hatt egne møter, men også noen sammen med det andre utvalget, og lederen for ungdomsutvalget har deltatt på møtene i begge utvalgene. Ungdomsutvalget har også gjennomført intervjuer med ansatte og ungdom når utvalgene har besøkt til sammen 20 barnevernsinstitusjoner. Det ble også nedsatt et sekretariat og etablert et profesjonsråd som bestod av representanter fra ulike fagforeninger som FO, Fagforbundet, Akademikerforbundet og Norsk psykologforening. I arbeidet med NOU-en har det blitt lagt vekt på bred involvering, og det ble arrangert flere innspillmøter med virksomheter og kommuner, samt med brukerorganisasjoner, profesjonsrådet og berørte tjenester.

Utredningen er på 377 sider, inkludert referanseliste. Den er delt inn i fire deler, med flere underkapitler i hver del, i tillegg til et sammendrag. Det foreslås til sammen 50 tiltak, og det understrekes både i sammendraget og i avslutningen at disse må ses i sammenheng og følges opp av systematisk innsats (NOU 2023: 24, s. 15). I utvalgets tolkning og avgrensning av mandatet vektlegges det at barnets ståsted skal være utgangspunktet, både for problembeskrivelser og løsninger (NOU 2023: 24, s. 30). I kapittel 2 presenteres et felles verdigrunnlag over ti sider, utformet av de to utvalgene sammen. Slik skal utvalgene være «transparente om hva som er utredningens normative retning» (NOU 2023: 24, s. 30).

De fleste kapitlene i utredningen består av tekst som følger det som normalt kjennetegner utredninger, med stringent og saklig språk, og med beskrivelser av utfordringsbilder, redegjørelse for utvalgets problemforståelser, samt utvalgets vurderinger og forslag. Det er gjennomgående referanser til forskning, men også til annen erfaringskunnskap. Flere av kapitlene, men ikke alle, inneholder illustrasjoner som etterfølges av tekstbokser med sitater eller

fortellinger fra ungdom og foreldre med erfaring fra barnevernsinstitusjoner. Dette bryter med det vi gjerne forbinder med sjangeren offentlige utredninger.

I sammendraget fremheves det som et sentralt budskap at barn i barnevernsinstitusjoner må sikres bedre helsehjelp, og at dette ansvaret må forankres tydeligere i helsetjenesten. Et annet viktig budskap er at hjelpen må bygge på og tilrettelegges ut fra barnas behov og ressurser. Utvalget foreslår at det skal utvikles en egen formålsparagraf for barnevernsinstitusjoner, som tydeliggjør at formålet er å gi barnet «omsorg, utviklingsstøtte og beskyttelse, med utgangspunkt i det enkelte barns behov og ressurser» (NOU 2023: 24, s. 17).

Utvalget foreslår også at ansvaret for rusbehandling flyttes fra barnevern til helsetjenesten, selv om det understrekes at institusjoner må kunne gi barn som bruker rusmidler god hjelp, og at ruskompetansen både må beholdes og styrkes i barnevernsinstitusjoner. I sammendraget fremheves også nødvendigheten av gode relasjoner, at institusjonen skal være et hjem for barna mens de bor der, og at de skal få god omsorg og utviklingsstøtte. Behovet for samhandling trekkes frem som sentralt, fordi «barna har det til felles at ingen tjeneste alene klarer å gi dem all den hjelpen de trenger» (NOU 2023: 24, s. 17). Samtidig understrekes det at «samarbeid er viktig, men ikke tilstrekkelig» (NOU 2023: 24, s. 17).

Utredningen argumenterer for tydelig plassering av ansvar for å gjøre tjenestene bedre i stand til å ivareta sine ansvarsområder. Men heller ikke det er nok; alle aktører må også gjøre noe mer: «Tidligere gjennomganger har vist at det ikke er nok at alle tjenestene gjør det de skal. Vi må alle gjøre litt mer, strekke oss litt lengre og bygge lag rundt barna som gjør at de ikke faller mellom sektorsiloer» (NOU 2023: 24, s. 18).

Dette sitatet fungerer som en slags punchline i sammendraget og synliggjør mye av det som står på spill, og som blir et hovedbudskap i NOU-en: Ansvar må tydeliggjøres, og tjenestene skal gjøre det de skal og har ansvar for, men de skal dessuten gjøre mer enn det. De som jobber i tjenestene er nødt til å strekke seg litt ekstra langt og ta gode valg dersom de skal lykkes med denne oppgaven.

Vi leser dette som en underliggende forståelse av at de emosjonelle dimensjonene forplikter et engasjement utover det som normalt forventes i arbeidslivet, fordi de som jobber med disse barna arbeider i det som kan forstås som å jobbe «den godes tjeneste» (Haldar et al., 2019, s. 152). Utredningen

kan dermed kanskje også sies å være en tekst som «legitimerer eller autoriserer seg selv som tekster i det godes tjeneste» (Haldar et al., 2019, s. 152).

Argumentasjonen reflekterer også idealer som særlig har blitt synlige i forbindelse med at kravet om kjærlighet ble rettighetsfestet i barnevernlovens formålsparagraf 1.1 i 2018 (Neumann, 2012; Neumann, 2021). Cecilie Basberg Neumann argumenterer for at rettighetsfestingen av kjærlighetsbegrepet innebærer et krav fra staten om at profesjonsutøvere skal føle på bestemte måter i utøvelsen av sitt arbeid, og setter dette i sammenheng med kvinnedominansen i yrket og den historiske mobiliseringen av kvinner til omsorgsarbeid, som har gått fra å være privat og ulønnet til å bli lønnsarbeid (Neumann, 2021, s. 291–292). Hun hevder at en konsekvens av kjærlighetskravet kan være en svekkelse av målet om at barnevernsarbeid er kunnskapsbasert og krever selvrefleksive og maktbevisste profesjonsutøvere (Neumann, 2021).

Teksten kan leses som et bidrag til den «offentlige samtalen» om barnevernet, preget av troen på at personliggjøring og ekte relasjoner – det vi forstår som emosjonelle dimensjoner – kan bidra til å endre og forbedre politisk-administrative systemer (Røsvik et al., 2021, s. 175). La oss derfor begynne med å se nærmere på hvordan nettopp de emosjonelle dimensjonene ved institusjonsbarnevernet vektlegges og gis tyngde, samtidig som ulike barneperspektiver, og ikke minst stemmer fra de unge selv, trer frem i teksten.

Åpningsscenen: etablering av kontakt mellom avsendere og mottakere

De to første kapitlenes språkdrakt og oppbygging gir på flere måter assosiasjoner til en appell eller tale, og bryter dermed med det vi gjerne forbinder med offentlige utredningers mer stringente og saklige form. Bruken av patos som retorisk virkemiddel, samt andre litterære virkemidler som gjentakelser og kontraster (Bratberg, 2021), er slående, og tonen er emosjonell, som i dette sitatet fra første avsnitt i sammendraget: «Gi meg ikke opp», sier en av jentene du møter i denne utredningen. Hennes historie viser hvor store kontraster livet kan by på. Fra å gjentatte ganger være nær døden, til å ha håp, se en fremtid og ha gode opplevelser med sine nærmeste» (NOU 2023: 24, s. 15).

Sitatet følges opp med en beskrivelse av at det har gjort sterkt inntrykk på utvalget å høre om denne jentas liv, og at vissheten om at jenta ikke er alene om sine erfaringer er en «påminnelse til alle oss som har et ansvar for å hjelpe disse barna» (NOU 2023: 24, s. 15). Gjennom betegnelsen «alle oss» formidles og understrekes et felles ansvar mellom avsender og mottaker for «disse barna», og det fremstår som en forutsetning og et premiss at leseren deler de forståelser og det verdigrunnlaget som beskrives i teksten (Skrede, 2017, s. 116). Når teksten henvender seg så direkte til medansvarlige voksne, blir det samtidig tydelig at barn og unge ikke er målgruppen for akkurat dette avsnittet, selv om teksten omhandler dem og deres situasjon.

Det neste kapitlet, med overskriften «Til barn og unge – fra ungdomsutvalget», er imidlertid adressert direkte til barn og unge som bor på barnevernsinstitusjoner. I første avsnitt i dette kapitlet står det: «Vi vet at systemet ikke fungerer godt nok i dag. Vi vet samtidig at mange som bor på institusjon føler seg trygge og har det bra. Vi tror det er litt tilfeldig i dag, om dere møter trygghet der dere bor eller ikke. Sånn skal det ikke være» (NOU 2023: 24, s. 19). Språket er muntlig, og for eksempel brukes ordet «funker» i stedet for «fungerer». Dette understreker en tydelig grensedragnings mot voksne, profesjonelle aktører.

Kapitlet avsluttes med et avsnitt med overskriften «Vi heier på dere!», og følgende tekst: «Vi håper dere får være med å bestemme mer selv hva som er bra for dere, hva dere trenger fremover og at dere har noen voksne som vil finne det ut sammen med dere. Dere trengs og dere kan få til hva som helst» (NOU 2023: 24, s. 21). Dette kan leses som et budskap om at ungdommene skal vite at de ikke er alene og ikke må gi opp. De skal forstås, men også forstå seg selv, som kompetente aktører med rett til å ha innflytelse over eget liv.

De to innledende kapitlene har til felles at de henvender seg direkte til leseren, men de er også målgruppeorienterte og har noe ulikt fokus. Mens teksten til ungdommene bærer bud om empati, innlevelse og forståelse, signaliseres en felles forpliktelse og ansvarliggjøring av den voksne leseren i den andre teksten. Slik får vi allerede innledningsvis møte ulike forståelser av ungdom på barnevernsinstitusjoner, som på mange måter står i et spenningsforhold til hverandre i resten av utredningen. Ungdommene beskrives på den ene siden som sårbare unge uten tilgang til den tryggheten eller hjelpen de har behov for, samtidig som de fremstilles som ressurssterke og som noen som «kan få til hva som helst».

De innledende kapitlene kan også leses som en form for arbeidsfordeling mellom de to utvalgene, der de unge henvender seg til de unge, og de voksne profesjonelle til andre voksne profesjonelle. Teksten som retter seg til de profesjonelle, domineres av det Warming kaller et «utenfra»-barneperspektiv (Warming, 2019). Her vektlegges særlig barns utviklings- og livsbetingelser med utgangspunkt i psykologiske forståelser av hva som er en god barndom, hvordan barns uttrykksformer skal forstås, og hva som defineres som å være til 'barnets beste' fra et utviklingspsykologisk ståsted.

Samtidig preges teksten også av et ønske om å synliggjøre barnas vanskelige livsbetingelser og understreke at barn må gis mulighet til å være aktivt medvirkende, både i offentlige og politiske sammenhenger, men også i sitt eget privatliv og i egen barnevernssak. Teksten fra unge til unge kan i større grad leses som et uttrykk for et «innenfra»-barneperspektiv, basert på en forståelse av hvor viktig det er at barnets stemme blir synlig i både forskning og politikkkutforming (Warming, 2019, s. 65–66).

Det sårbare og samtidig ressurssterke barnet

Et sentralt budskap i utredningen er at de som har behov for å bo i barnevernsinstitusjoner utgjør en liten gruppe barn og unge, om lag 1000 barn i året, men som til gjengjeld har omfattende behov for hjelp og støtte. Flere steder understrekes det at det er viktig at barna får være i ro, at de trenger å oppleve institusjoner som et hjem mens de bor der, og at det må tilrettelegges for helhetlige forløp og trygge overganger. I disse beskrivelsene fremgår det at også sektoren har behov for mye av det samme som barna; «i likhet med barna, trenger sektoren ro, forutsigbarhet og trygghet» (NOU 2023: 24, s. 15). Denne beskrivelsen av at sektoren har følelser, bidrar til å understreke tendensen til å personliggjøre det offentlige (jf. Røsvik et al., 2021).

Barna beskrives gjennomgående som sårbare og sveket, og at disse erfaringene for mange har bidratt til skjevutvikling. De har derfor stort behov for stabilitet, forutsigbarhet, omsorg og utviklingsstøtte, men også behandling for sine psykiske problemer. Her vises det til forskning og statistikk, for eksempel at 76 prosent av barna har en eller flere psykiske lidelser, at de har opplevd

mangelfull omsorg og oppfølging fra familie, og at mange har opplevd grov omsorgssvikt. Det påpekes at mange av barna har erfart manglende kontinuitet i utdanning, og at de trenger ekstra motivasjon og støtte i skolegangen. Barna kan på grunn av sine erfaringer fremstå som skeptiske, usikre, utagerende, redde eller tilsynelatende uten reaksjoner (NOU 2023: 24, s. 73, 76–77). I disse beskrivelsene fremstilles barnet som skadet, sårbart og med stort behov for beskyttelse. Slik trer «sårbarhetsdiskursen» tydelig frem i teksten. Denne diskursen er ofte svært tydelig i dokumenter som omhandler barn under omsorg av barnevernet (Bredal et al. 2023, NOU 2016; Sommerfeldt, 2019).

En konsekvens av sårbarhetsdiskurser er imidlertid at det er de voksnes beskrivelser og forståelser av barnet som blir særlig synlige. I utredningen understrekes dette ved at teksten samtidig domineres og preges av beskyttelsesargumenter, der barnets aktørskap og subjektivitet trer mer i bakgrunnen (Ursin & Ellingsen, 2021, s. 175). Marianne Buen Sommerfeldt (2019, s. 183) påpeker at det under denne sårbarhetsdiskursen ligger et krav om at institusjonene tilbyr en faglig forankret virksomhet preget av faglig oppdaterte praksiser knyttet til behandling av det skadde barnet. Sårbarhetsdiskursen reflekteres og posisjoneres på flere måter i et traumesensitivt perspektiv i utredningen, og det argumenteres for at dette perspektivet bør prege hele tjenestetilbudet og ikke bare enkelte tiltak (NOU 2023: 24, s. 16). Forankringen i det traumesensitive perspektivet formidles også mer indirekte, for eksempel i beskrivelser av hva som er ønskelige måter å forstå barnet og barnets reaksjonsmønstre eller handlingsmønstre på; «Det er stor forskjell på om man tenker at et barn er vanskelig eller om barnet *har det* vanskelig» (NOU 2023: 24, 2023, s. 17).

Selv om sårbarhetsdiskursen er en sentral diskurs i NOU-en, gis også ressursdiskursen om barn stor plass. Ressursdiskursen viser her til det ressurssterke, talentfulle og normale barnet. I denne diskursen reflekteres og vektlegges barnets perspektiver, aktørskap og barnet som subjekt. Vi ser ressursdiskusjonen i følgende sitat: «utvalget mener det vektlegges for lite at barna er hele mennesker med drømmer, ressurser og talenter» (NOU 2023: 24, s. 79). Det understrekes at for å kunne gi god utviklingsstøtte må barnets ressurser kartlegges like mye som utfordringene (NOU 2023: 24, s. 80). «At tjenestene ser barnas ressurser og talenter, selv når de har det som vanskeligst, er viktig for å gi hjelp som virker» (NOU 2023: 24, s. 16).

Det beskrives at mange barn opplever at de voksne har gitt dem opp og ikke ser barnas iboende ressurser, og at dette er det stikk motsatte av det

barna trenger. Det argumenteres for at dersom barna derimot oppleves som en ressurs, vil det kunne legge grunnlaget for nysgjerrighet, tillit og gjensidig respekt (NOU 2023: 24, s. 15).

Til sist trer også rettighetsdiskursen frem i teksten. Rettighetsdiskursen viser til at barn som samfunnsborgere har visse rettigheter, og denne diskursen springer blant annet ut av FNs barnekonvensjon (Wyness, 2019, s. 201; se også kap. 8).

Man kan forstå diskursene som presenteres her som til dels konkurrerende, men det er kanskje riktigere å si at de må forstås som supplerende diskurser (Ursin & Ellingsen, 2021, s. 182). Sårbarhetsdiskursen, men også rettighetsdiskursen, påkaller og betoner ansvaret som tjenestene og voksne har til å beskytte og gi barn omsorg og beskyttelse. Samtidig påpeker utvalget at barna har rett til å ha innflytelse over eget liv, selv om de trenger omsorg og beskyttelse. Nettopp dette siste er noe som på flere måter bringes til torgs når ungdomsutvalgets synspunkter trer frem.

Fremstillinger av «barnets stemme»

Noen steder kommer ungdomsutvalgets synspunkter fram i hele delkapitler, mens andre steder presenteres ungdomsutvalgets meninger ved å utdype utvalgets konklusjoner, eller ved at det skrives eksplisitt at utvalget støtter seg til ungdomsutvalgets synspunkter. Dette kan vi se eksempel på her: «Ungdomsutvalget mener at det viktigste er at ansatte har et godt menneskesyn og at de faktisk liker å være sammen med barna. Utvalget støtter dette og vil understreke betydningen av personlig egnethet hos de som skal jobbe med sårbare barn i det som for tiden er deres hjem» (NOU 2023: 24, s. 259).

I noen få tilfeller vises det til at det er uenighet mellom utvalgene. En uenighet omhandler forståelsen av selve begrepet «medvirkning». Ungdomsutvalget mener at medvirkning må forstås som medbestemmelse. Selv om utvalget på et overordnet og verdimeslig grunnlag støtter barns rett til medvirkning, er de ikke enig i at det er det samme som medbestemmelse: «Utvalget mener at begrepet «medbestemmelse» flytter ansvar fra de voksne til barna, og deler derfor ikke ungdomsutvalgets syn på hvordan medvirkning kan forstås» (NOU 2023: 24, s. 82).

Uenighetene som her kommer til syne, speiler diskusjoner om bruker-medvirkning i barnevernet, der nettopp spenningen og balansegangen mellom å forstå barnet som ressurssterk aktør og samtidig sårbar, løftes frem og problematiseres (Larsgaard et al., 2020). Nordby går litt dypere inn i denne diskusjonen i avslutningen av sitt kapittel (Nordby kap. 7). Marit Ursin (2019) viser for eksempel til at et resultat av at barn har blitt forstått som kompetente og rasjonelle aktører, også har ført til en fare for overvurdering av barns aktørskap, og at det i verste fall tilslører vanskelige livsomstendigheter (Ursin, 2019, s. 19). Dette er en diskusjon Grimsgaard også forfølger i sitt kapittel (Grimsgaard kap. 8).

En annen måte ungdomsutvalgets synspunkter kommer til uttrykk på, er i form av ønsker for fremtiden. Under overskriften «Fem fremtidsglimt fra ungdomsutvalget» blir vi presentert for ungdomsutvalgets ønsker for hvordan et fremtidig institusjonstilbud skal være. Glimtenes titler er:

- Jeg opplever at institusjonen er mitt hjem (boks 7.2).
- Jeg får brukt det jeg er god på (boks 9.1).
- Jeg har frihet og opplever normalitet (boks 14.1).
- Jeg møter voksne som bryr seg og støtter meg (boks 20.1).
- Jeg blir hørt og får være med å bestemme (boks 24.1).

Målsettingen med disse fremtidsglimtene er å «regelmessig minne leseren om institusjonstilbudet som ungdomsutvalget ønsker seg» (NOU 2023: 24, s. 80). Glimtene presenteres utover i utredningen og suppleres med illustrasjoner som er rammet inn i bokser med grønnfarget bakgrunn, en farge som gjerne assosieres med håp. Utvalget følger godt opp disse framtidsglimtene i sine forslag og begrunnelser av hva som bør endres.

Samtidig består disse framtidsglimtene av store ord og begreper som kan forstås og gis innhold på mange nivåer, og det reiser noen problemstillinger som ikke diskuteres eller besvares. For eksempel: Hvordan skal barn som bor i barnevernsinstitusjoner mot sin vilje oppleve frihet? Og hva slags frihet er det mulig å åpne opp for dersom ungdommene ruser seg eller utsetter seg selv eller andre for farer?

Det tredje punktet i framtidsglimtene handler, som vi ser, om ønsker om normalitet. Dette utdypes også flere andre steder i NOU-en: «Ungdomsutvalget mener at normalitet handler om at barn på institusjon ikke skal måtte føle

seg annerledes enn andre barn de sammenligner seg med» (s. 81). I sammendraget er dette formulert som at «barn på institusjon trenger normale liv med normale rammer og aktiviteter» (NOU 2023: 24, s. 21). Dette ønsket om normalitet kan leses som et ønske om å hindre opplevelser av stigma og annerledeshet for de unge, og knytter seg særlig til bruk av ord og begreper, både i fagspråk og lovverk, slik det her beskrives:

Barnevernsloven inneholder ord og uttrykk som kan oppleves stigmatiserende. Atferdsbegrepet er det mest problematiske. [...] Utvalget har i størst mulig grad forsøkt å unngå atferdsbegrepet, og bruker derfor eksempelvis begrepet «behandlingsinstitusjoner» i stedet for «atferdsinstitusjoner». Begge begrepene brukes av statlige barnevernsmyndigheter i dag. Utvalget har også forsøkt å unngå begreper som fører til objektivisering av barna, som at de «plasseres» og «flyttes». (NOU 2023: 24, s. 30–31)

I forslagene om å endre begrepsbruk ser vi det som fremstår som et forsøk på å utvikle et «maktfritt språk», og at forsøk på å unngå språklig undertrykkelse fører til at begreper skiftes ut eller videreutvikles (Haldar et al., 2019, s. 153). Spørsmålet er imidlertid om konsekvensene i verste fall kan være at dette bidrar til å tildekke grunnleggende strukturelle forhold.

I høringsuttalelsene ble nettopp dette også kommentert og diskutert. For eksempel kom det innvendinger fra både Landsforeningen for barnevernsbarn og Akademikerforbundet, som stilte spørsmål ved om slike språklige endringer egentlig ville føre til mindre stigmatisering, eller om problemer knyttet til stigma må adresseres på andre måter. I utredningens diskusjon om disse barnas opplevelser av stigma problematiseres det ikke at stigma antakelig også må knyttes til mer grunnleggende diskriminerende mekanismer, som strekker seg utover at de unge lever et hverdagsliv som er forskjellig fra andres. En slik problematisering ville antakelig måtte adressert tiltak som er langt mer omfattende enn å for eksempel endre begrepsbruk.

Ungdomsutvalgets kritiske innspill

NOU-en preges av stor forståelse for barnevernets vanskelige arbeid, og flere steder er utvalget nøye med å påpeke at utfordringene ikke primært handler om kritikkverdig praksis fra barnevernets side, men først og fremst at *systemet* ikke tilrettelegger godt nok for at ansatte kan gjøre en god jobb.

Enkelte steder i NOU-en presenteres vi imidlertid for fortellinger som på ulike måter viser fram svært kritikkverdige forhold ved barnevernstjenestens praksis. På side 280 er det for eksempel en illustrasjon av en mobiltelefon og følgende tekst i meldingsboks: «Hei. Plassen din på institusjonen blir sagt opp da vi ikke lenger kan betale for den. Du må flytte innen en mnd. Tar kontakt med deg for å avtale et møte». På neste side er det en tilsvarende illustrasjon av en mobiltelefon, og en tekstmelding med følgende beskjed: «Hei. Vi har snakket med mamma, og du kan ikke lenger bo på institusjonen. På mandag må du flytte hjem. Prates på mandag». I begge disse meldingene blir de unge presentert for informasjon som får store konsekvenser for dem. Beskjeden fra barnevernstjenesten formidles i en kald tone, nærmest blottet for empati og innlevelse.

I påfølgende tekst står det at «[u]tvalget vil understreke at eksemplene det her vises til er unntak, og at konteksten for de brå flyttingene er ukjent. Det er likevel svært dramatisk for de ungdommene det rammer» (NOU 2023: 24, s. 280). At det poengteres at man ikke kjenner konteksten, og at det må forstås som noe som bare unntaksvis skjer, kan leses som et forsøk på å tone ned kritikken av barnevernets handlinger her, samtidig som det anerkjennes at det som skjer er svært uheldig og alvorlig.

At det legges vekt på at disse hendelsene skjer unntaksvis, trekkes imidlertid i tvil fra ungdomsutvalget i et etterfølgende avsnitt: «ungdomsutvalget opplyser at de kjenner til mange barn som har fått kort varsel om flytting» (NOU 2023: 24, s. 280). Deretter står det at ungdomsutvalget er opptatt av at ungdom får tilstrekkelig informasjon i prosessen, og at «[u]ngdomsutvalget mener også barn får for lite informasjon før de flytter til en ny institusjon». De får for sjeldent besøke institusjonen på forhånd og vet lite om hvem som bor der, jobber der eller hvilket aktivitetstilbud de har. Dette skaper uro og negative tanker» (NOU 2023: 24, s. 280).

Teksten viser til at det er en viss forskjell i problemforståelsen mellom ungdomsutvalget og utvalget. Ungdomsutvalget er direkte i sin kritikk av bar-

nevernets praksis, mens utvalget har en mer diplomatisk tilnærming. Utvalget understreker at praksisen er uheldig, men også at den må forstås som noe som bare skjer unntaksvis. Det at konteksten er ukjent, bidrar til å understreke en forståelse av at situasjonen mest sannsynlig ville vært annerledes dersom *systemet* hadde fungert bedre.

I del fem av NOU-en, som har overskriften «Avslutning», finnes det en illustrasjon over en hel side med tittelen «Gi meg ikke opp» (NOU 2023: 24, s. 342). Illustrasjonen viser to smilende kvinner, den ene tydelig eldre enn den andre, begge med solbriller og den eldste med solhatt. Man kan ane at det er en selfie som tas av ungdommen. Teksten beskriver at jenta har hatt det vanskelig, men at hun nå har kommet til et sted der hun føler seg trygg og går på skolen igjen. Hun har de samme behandlerne, bor i nærheten av foreldrene, og for første gang på lenge har de også reist på ferie sammen.

Mange av utfordringene som beskrives i første del av utredningen, blir her kontrastert med det motsatte: Jenta opplever kontinuitet i hjelpeapparatet, får bo i nærheten av sine foreldre og mottar hjelp i sin egen kommune og nærmiljø. Hun deltar i større grad i skole og aktiviteter og har gode relasjoner. På mange måter viser hun gjennom dette også nettopp hva utredningen konkluderer med er riktig måte å gi tilbud til de unge på (NOU 2023: 24, s. 343).

Til sammen belyser fortellingene fra de unge hvor smertefullt og vanskelig det oppleves å bli overlatt til et hjelpesystem som fremstår som lite ivaretagende, hardt og instrumentelt, og som bidrar til at situasjonen deres i mange tilfeller forverres. Bildene og fortellingene fra ungdom handler imidlertid i liten grad om rusmisbruk, rømminger, brannstiftelser og utageringer mot personale. I den grad dette omtales, blir leseren anmodet om at det må forstås som smerteuttrykk og noe ungdommen ikke kan stå til ansvar for.

I en av tekstboksene fra ungdomsutvalget, hvor det tydeligvis har vært utagering fra en ungdom, står det: «Glimtet viser viktigheten av å bli møtt av voksne som ser forbi handlinger og utagering, og sikre at barn og unge blir hørt og får være med å bestemme» (NOU 2023: 24, s. 319). I utvalgets problemforståelse er imidlertid disse problemene beskrevet og omtalt med tall, for eksempel at i 2022 ble det registrert 69 branner i barnevernsinstitusjoner (NOU 2023: 24, s. 218).

Her ser vi igjen et eksempel på at fortellingene fra ungdomsutvalget og fra ekspertutvalget til dels spriker og til dels er sammenfallende. Begge utvalg er enige om at utagering skal omtales som atferdsuttrykk eller smerteuttrykk,

og ikke som intenderte handlinger. Begge utvalgene tar til orde for at barna ikke kan ansvarliggjøres for sine handlinger, og posisjonerer ungdommene som sårbare og utsatte. Dermed tones forståelsen av det ressurssterke barnet som aktivt handlende aktør ned.

Det paradoksale her er at når ungdomsutvalget overlater til utvalget å tematisere at disse ungdommene av og til kan være til fare for seg selv og andre, er det ekspertutvalgets beskrivelser av dette som blir stående og får bestemme forståelsene som kommer til uttrykk i teksten. Det kan synes som om ungdomsutvalget er ute av diskusjoner rundt hvordan ungdom og miljøpersonalet kan beskyttes mot brannstifting og ødeleggelser.

Avslutning

Alt i alt kan det i denne NOU-en synes å være stor enighet mellom de to utvalgenes forståelse av både utfordringer og hva som skal til for å møte disse. Ungdomsutvalget fremstår imidlertid som langt mer eksplisitt i kritikken av svært uheldige praksiser, og samtidig ganske ordknappe når det gjelder at ungdom også kan trenge beskyttelse fra seg selv og andre ungdommer de bor sammen med. Særlig blir kritikken mot barnevernet tydelig, for eksempel knyttet til dialog og informasjonsformidling til barn som må flytte fra barnevernsinstitusjoner.

Tekstene fra de unge bidrar til å gi en emosjonell dybde i utredningens beskrivelse av utfordringene; hvor smertefullt det er å overlates til et lite ivaretakende system, som i verste fall bidrar til at situasjonen deres forverres. Samtidig ser vi at når slike kritikkverdige forhold beskrives, forsøker utvalget å nyansere bildet, blant annet ved å legge ansvaret over på byråkratiske barrierer for samarbeid, lovverk og institusjonelle logikker i andre tjenester.

Gjennomgående vektlegges viktigheten av de gode intensjonene, og at offentlige tjenesters erfaringer med de nære ting har stor betydning (Haldar et al., 2019; Røsvik et al., 2021, s. 175). Vi ser også at den offentlige sektoren i seg selv tillegges følelser og behov som sammenfaller med barnas følelser og behov; de trenger alle ro, trygghet og forutsigbarhet.

Utredningen er preget av uttrykk som understreker empati og innlevelse med de unge så vel som deres familier; teksten er slik ikke bare med på å si noe om fenomenene den beskriver – som en velferdstekst er den også med på å skape og utforme forståelser av både de unge, deres familier og hjelpeaktørene og sektorene (Haldar et al., 2019, s. 146).

Flere steder bidrar illustrasjoner, i kombinasjon med beskrivelser av de unges erfaringer, til å underbygge utvalgets vurderinger av problemsituasjonen og forslag til løsninger i form av tiltak. Ungdomsutvalget vektlegger også hvor stigmatiserende det oppleves å bo på barnevernsinstitusjon. Diskusjonen om hvordan stigmatiseringen kan forhindres i fremtiden synes imidlertid særlig å dreie seg om begrepsbruk, og kan med Faircloughs forståelse betegnes som verdiantakelser, at språk endrer praksis (Skrede, 2017, s. 56).

I diskusjonen om medvirkning og grad av medbestemmelse ser vi at det oppstår uenighet mellom ungdomsutvalget og utvalget. Uenigheten speiler diskusjoner som på mange måter har preget det som ofte betegnes som den tverrfaglige barne- og ungdomsforskningen (Ursin, 2019, s. 14). Det handler om hvordan vi både skal forstå barn som bor på barnevernsinstitusjoner som ressurssterke aktører med rett til å ta beslutninger som omhandler eget liv og medvirke i egen sak, men som også trenger beskyttelse og noen ganger heller ikke har forutsetninger for å ta gode valg. Teksten speiler altså grunnleggende diskusjoner om hvor grensen går mellom anerkjennelse av barnets behov for å medvirke i eget liv og anerkjennelse av behovet for beskyttelse (jf. Jensen, 2016; Ursin, 2019; Sommerfeldt, 2019).

Denne NOU-en bryter, som vi har sett, på flere områder med det som kjennetegner offentlige utredninger. At det ble oppnevnt et eget ungdomsutvalg ved siden av det mer ordinære utvalget, er antakelig det største bruddet. At de unge har inngått i et eget utvalg, og at det har blitt lagt vekt på bred involvering av både brukere og praksisfelt, reflekterer det som kan forstås som ideologiske interesser og faglige spenninger knyttet til kunnskapssyn og hvem som skal få definere hva som er gyldig kunnskap i feltet (jf. Engebretsen & Heggen, 2012).

Vårt anliggende er ikke å kritisere verken forslagene eller måten unge har blitt involvert på i utredningsarbeidet. Samtidig vil vi argumentere for at det er behov for å kritisk utforske dilemmaer knyttet til utredningens fremstillingsform og argumentasjon, og om dette gjør det vanskelig å diskutere eller problematisere forslagene som stilles. Utredningens argumentasjon om at

offentlige tjenester må «strekke seg litt lengre», men også bruken av personlige fortellinger, illustrasjoner og til dels svært emosjonelt språk, målbærer en forståelse av at offentlige systemer kan bli bedre med en intensivering av autentisitet, gode intensjoner og ekthet i relasjoner (jf. Røsvik et al., 2021).

Neumann har påpekt at det er noe paradoksalt ved at staten på den ene siden arbeider mot et mer kunnskaps- og evidensbasert barnevern, samtidig som den stiller krav om at profesjonelt arbeid skal forankres i kjærlighet (Neumann, 2021, s. 302). I arbeidet for å implementere kravet om kjærlighet har noen brukerorganisasjoner vært særlig sentrale. Juritzen et al. (2012) beskriver i en diskusjon om brukermedvirkning i helsetjenesten at de også har blitt oppmerksomme på noen tankevekkende paradokser. Et av paradoksene er at brukeren kan instrueres og også formanet til å handle som fri og autonom, og at dette også påvirker maktforholdet mellom brukeren og hjelperen (Juritzen et al., 2012, s. 134).

Spenningsforholdet mellom forståelser av barnet som både sårbart og ressurssterkt synliggjør muligens en slik forskyvning av maktforhold, der den unge potensielt både øyner mer håp og i større grad får mulighet til å påvirke og ta eierskap til egen fremtid. Dersom det er en implisitt forventning om at en del av løsningen ligger i at de ansatte må strekke seg lengre enn sitt mandat og det virksomheten tilrettelegger for, innebærer det stor usikkerhet om dette faktisk vil skje. Det innebærer også sannsynlighet for at måten det skjer på, og når det skjer, vil variere med tjenesten og tiltaket barnet får.

Tiltakene, som for eksempel å flytte ansvar fra barnevernssektoren til helsetjenesten, kan forstås som styringssignaler og styringslogikker som kan tenkes å innebære dilemmaer, også knyttet til vektlegging av andre barnefaglige forståelser, som i liten grad diskuteres og problematiseres. Fordi argumentasjonen er flettet inn i emosjonelt ladete beskrivelser, der dette presenteres som en løsning på en rekke andre problemer, kan det være vanskelig å stille disse kritiske spørsmålene. Vår tilgang til å lese NOU-en med et maktkritisk blikk kan potensielt svekkes, fordi det fort fremstår som om man er kritisk til de forståelsene og erfaringene som de unge selv har gitt uttrykk for.

Referanser

- Abebe, T., Ursin, M. & Sørenssen, I. K. (2021). Barndomsstudier i Norge: Historien, konteksten og hvor er vi i dag? I I. K. Sørenssen, T. Abebe & M. Ursin (Red.), *Barndomsstudier i norsk kontekst: Tverrfaglige tilnæringer*. Gyldendal.
- Barneombudet. (2020a). «De tror vi er shitkids». *Rapport om barn som bor på barnevernsinstitusjon – 2020*.
- Barneombudet. (2020b). *Jeg skulle hatt BUP i enkoffert – en psykisk helsetjeneste tilpasset barn og unges behov*. <https://www.barneombudet.no/vart-arbeid/publikasjoner/jeg-skulle-hatt-bup-i-en-koffert>
- Bratberg, Ø. (2021). *Tekstanalyse for samfunnsvitere* (3. utg.). Cappelen Damm akademisk.
- Bredal, A., Kojan, B. H., Nilsen, M., Skrove, G., Storhaug, A. S. & Øverlien, C. (2023). Barnevernstjenestens arbeid med vold og overgrep. ISBN: 978-82-7894-851-4. 244 s. NOVA/OsloMet. <https://hdl.handle.net/11250/3120615>
- Christensen, J. & Holst, C. (2020). *Eksperthenes inntog*. Universitetsforlaget.
- Effektiviseringsprosjekt. (2021). *Barn nr. 2–3*. 169–186.
- Engebretsen, E. & Heggen, K. (2012). Makt på nye måter. I E. Engebretsen & K. Heggen (Red.), *Makt på nye måter*. Universitetsforlaget.
- Engebretsen, E. & Heggen, K. M. (2012). *Makt på nye måter*. Universitetsforlaget.
- Fairclough, N. (2015). *Language and power* (3rd ed.). Routledge.
- Haldar, M., Ilstad, J. T. & Engebretsen, E. (2019). Hva er velferdstekster, og hvordan studere dem? I H. Aamodt, E. Dahl, E. Gubrium, M. Haldar & Å. Hermansen (Red.), *Sosialt arbeid og sosialpolitikk i samhandling. Et svar på velferdsstatens utfordringer?* Fagbokforlaget.
- Helsetilsynet. (2019a). *Barnas hjem. Voksnes ansvar*. *Oppsummering av landsomfattende tilsyn med barnevernsinstitusjoner i 2018* (Rapport fra Helsetilsynet).
- Helsetilsynet. (2019b). *Det å reise vasker øynene. Gjennomgang av 106 barnevernsaker*. Statens helsetilsyn.
- Helsetilsynet. (2023). *Helhetlige tjenester med barnets beste i sentrum – Gjennomgang av saker der barn med tilknytning til barneverninstitusjoner har mistet livet*.
- Holst, C. (2019). Hva er en god NOU? *Nytt norsk tidsskrift*, 36(4), 344–351. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-3053-2019-04-05>
- Jensen, G. (2016). Brukermedvirkning og maktutøvelse – ungdom som medspiller og motspiller i barnevernet. *Norges Barnevern, Nr 3–4. VOL.93*. <https://doi.org/10.18261>
- Juritzen, T., Engebretsen, E. & Heggen, K. (2012). Myndiggjøringens forførende makt. I E. Engebretsen & K. Heggen (Red.), *Makt på nye måter* (s. 122–136). Universitetsforlaget.
- Kayed, N. S., Jozefiak, T., Rimehaug, T., Tjelflaat, T., Brubakk, A.-M. & Wichstrøm, L. (2015). Psykisk helse hos barn og unge i barneverninstitusjoner. Resultater fra forskningsprosjektet. *NTNU Regionalt kunnskapscenter for barn og unge. NTNU*. https://www.ntnu.no/trykk/publikasjoner/Barnevernrapport_RKBU/files/assets/basic-html/page-1.html
- Larsgaard, A. K., Krane, V. & Larsen Damsgaard, H. (2020). Brikke eller aktør og samskaper?: Ungdommer i barnevernet og deres fortellinger om å være deltakere

- i et samskappingsprosjekt. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 97(1), 4–21. <https://doi.org/10.18261/ISSN.1891-1838-2020-01-02>
- Machin, D. (2013). What is multimodal critical discourse studies? *Critical discourse studies*, 10(4), 347–355. <https://doi.org/10.1080/17405904.2013.813770>
- Moland, A., Røren, I., Skogstrøm, L., Lom, J. A. G., Hager-Thoresen, F. & Strøm, T. J. (2022). *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/amagasinet/i/G3EL4B/alle-saa-barnet-vaart-gaa-til-grunne>
- Neumann, C. E. B. (2012). Omsorgsetikk i barnevernet. *Sosiologi i dag*, 42(3–4), s. 104–124.
- Neumann, C. E. B. (2021). Kjærlighet på bestilling – om staten, barnevernsarbeidere og følelser. *Tidsskriftet Norges Barnevern*. 98. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2021-04-05>
- NOU 2023: 24. (2023). *Med barnet hele veien. Barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit* (Norges offentlige utredninger 2023: 24). Barne- og familiedepartementet.
- Røsvik, K., Vike, H. & Haldar, M. (2021). Barnevernet – velferdsstatens romantiske effektiveringsprosjekt. *BARN – Forskning om barn og barndom i Norden*, 39(2–3), 169–186. <https://doi.org/10.5324/barn.v39i2-3.3781>
- Skrede, J. (2017). *Kritisk diskursanalyse*. Cappelen Damm Akademisk.
- Sommerfeldt, M. B. (2019). Relasjoner mellom barn og voksne på barnevernsinstitusjoner i Norge.
- Ursin, M. (2019). Gatebarnet som offer og helt: en kritisk gjennomgang av den metodologiske utviklingen i den tverrfaglige barne- og barndomsforskningen. *The street child as a victim and as a hero: A critical review of the methodological development in childhood studies*, 3(1), 13–29. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2019-01-02>
- Ursin, M., & Ellingsen, I. T. (2021). Å bli sett, bli hørt og få bestemme: barn som rettighetssubjekt i det norske barnevernet. I I. K. Sørenssen, T. Abebe & M. Ursin (Red.), *Barnomsstudier i norsk kontekst: Tverrfaglige tilnæringer*. Gyldendal Akademisk.
- Vår tids forståelser sett i et historisk perspektiv. *Norges barnevern*, 96(3), 172–188. <https://doi.org/10.18261/ISSN.1891-1838-2019-03-04>
- Warming, H. (2019). Børneperspektiv – en populær flydende betegner. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk & kritikk*, 5.
- Wyness, M. (2019). *Childhood and society* (3. utg.). Red Globe Press.

